

Алесь Карлюкевіч

Пошукі колераў жыцця і прыгажосці

Нядаўняя выстава жывапісца Дзіяны Каласовіч у добра вядомай мінскай галерэі «Універсітэт культуры» засведчыла нараджэнне новага таленавітага мастака.

Знаёмячыся з работамі дагэтуль невядомай мне мастачкі, я ў чарговы раз падумаў пра тое, што нашай сталіцы не хапае галерэй, сучасных прасторных залаў для адкрыццяў і знаёмстваў з сучасным выяўленчым мастацтвам. Так, ёсць Палац мастацтва, ёсць Музей сучаснага выяўленчага мастацтва, галерэя «Бел-арт» і яшчэ мо з дзясятка розных залаў, дзе можна выстаўляць карціны...

І ўсё ж гэтага мала для амаль двухмільённага па насельніцтву горада. Для параўнання: у чэшскай Празе з насельніцтвам каля 1,3 млн жыхароў налічваецца каля 160 (!) мастацкіх галерэй, мастацкіх музеяў... Пагадзіцеся, уражвае!.. Дзень пры дні жывапісцы, графікі, скульптары Беларусі, Мінска, іншых гарадоў узбагачаюць культурны складнік нашага жыцця. І так шмат са здзейснага імі застаецца ў цянётах майстэрняў. Як быць, напрыклад, мастакам з правінцыйных гарадкоў? Няўжо іх доля — выстаўляць свае працы толькі для жыхароў Пінска ці Мар'інай Горкі? Ды і не ўсюды ж ёсць умовы для арганізацыі выстаў.

Зрэдчас, праўда, прабелы запаўняюць публікацыі спецыялізаваных выданняў — хаця і не такая ўжо частая госця ў часопісе «Мастацтва», газетах «Культура» і «Літаратура і мастацтва» рэцэнзія на творы выяўленчага мастацтва. Праўда, уважлівай да сучаснага жывапісу і графікі з'яўляецца газета «Звязда» са сваім спецыяльным выпускам «Жырандоля». Тут нельга не падзякаваць яе («Жырандолі») арганізатару, рупліваму аўтару і рэдактару чужых тэкстаў Ларысе Цімошык. Ды і мастацкіх альбомаў у нас выдаецца не дужа і багата... З выданняў апошняга часу ў памяці — альбомы Віталія Цвіркі, Уладзіміра Слабодчыкава, Уладзіміра Савіча, Сяргея Цімохава... А колькі мастакоў яркіх, запамінальных, вартых увагі — без альбомаў, нават без сур'ёзных буклетаў... Здаецца, няма альбома ў графіка Рыгора Сітніцы. Не бачыў вартага увагі аўтарскага альбома Каміля Камала.

Дзіяна Каласовіч у выяўленчым мастацтве працуе не так даўно. Нядаўна пераехала з Салігорска ў Мінск. Вось што яна гаворыць пра ўласныя першыя крокі:

— ... Што да маіх пачаткаў, вытокаў, то насамрэч усё адбылося даволі банальна і проста. З самага ранняга дзяцінства я ў сабе чула творчасць, выразна разумела, што мне варта шукаць ідэі і па-свойму іх вылучаць у шырокае жыццё. Творчае асяроддзе заўжды прыносіла мне адчуванне камфорту. Хаця сям'я, здавалася, была далёкая ад усяго гэтага. Я нарадзілася ў вёсцы. Пасля мы пераехалі ў Салігорск... Я ведала, што ў горадзе ёсць мастацкая школа. І марыла стаць яе навучэнкай. Ледзьве ўгаварыла бацькоў, падалі туды дакументы. Я здала экзамены. Не хапіла аднаго бала. Гэтая сітуацыя крыху ўнесла сумятню ў мае памкненні, у мой настрой. Але я не спужалася, пачала наведваць розныя гурткі...

Адразу прыпамінаюцца імёны мастакоў з салігорскай і суседняй слуцкай старонкі. Тут багацейшая на таленты зямля. Браты Басалыгі, Уладзімір і Міхась, — графікі і жывапісцы, скульптар Генадзь Буралкін... Першыя ўрокі Дзіяна Каласовіч атрымала ад кіраўніка салігорскай студыі выяўленчага мастацтва Яўгена Смунова. Ён выхаваў многія таленты.

— Я і цяпер з асаблівым хваляваннем стаўлюся да ацэнак Яўгена Раманавіча, — дзеліцца развагамі Дзіяна. — Стараюся пры любой нагодзе сустрэцца з ім, падзяліцца сваімі адкрыццямі, проста думкамі. Мне здаецца, што я з'яўляюся заўсёднай яго вучаніцай. Кожную сваю работу спяшаюся паказаць яму. Імкнуся хутчэй падзяліцца ідэямі, новымі ўяўленнямі пра прафесійныя даягляды. Яўген Раманавіч як выдатны педагог умее і маўкліва «адказаць», знайсці той фармат ацэнак, які яму дазволіць давесці сваю думку. А я следам ужо яго ацэнкі, словы і ўражанні асэнсоўваю...

Доўгі час Дзіяна Каласовіч працавала эканамістам. Як быццам, жыццё склалася... Спрыяла гэтаму і адукацыя — Беларускае дзяржаўнае эканамічны ўніверсітэт. Але спакою не давала зусім іншае, сапраўды паралельнае жыццё. Творчасць забірала ўсё больш і больш часу. Гуманітарны, творчы характар мыслення пасту-

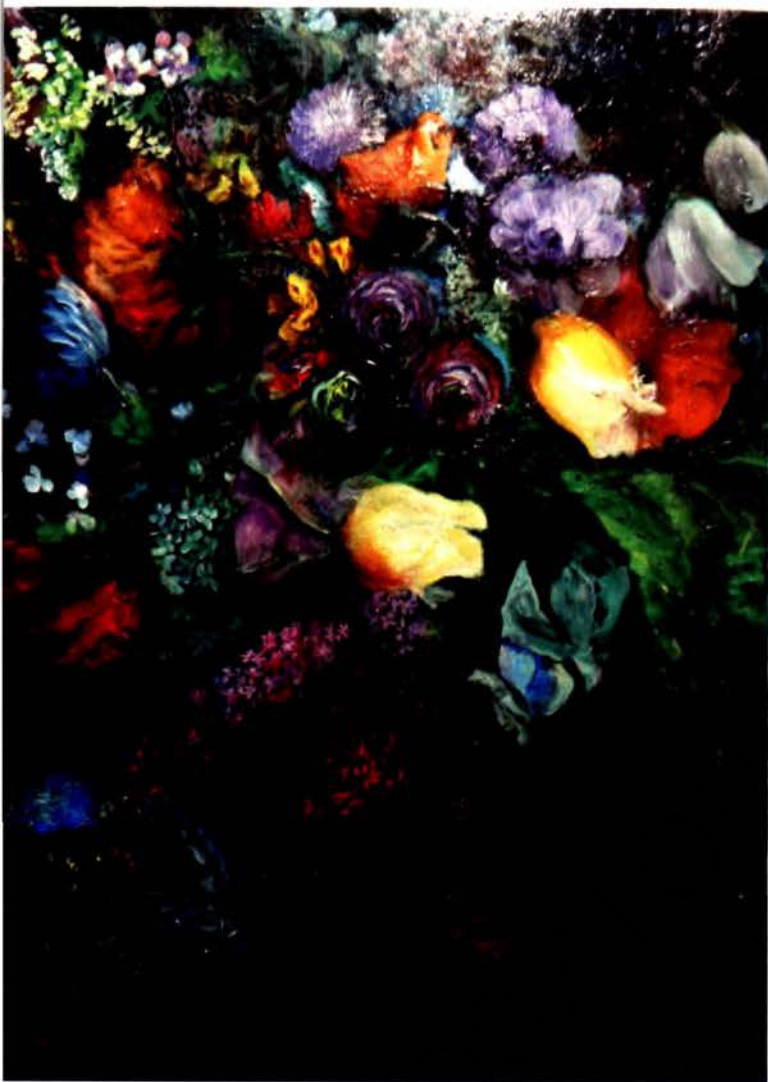
пова перамог настолькі, што раздвойвацца стала досыць складана. І ўжо сёння Дзіяну Каласовіч можна смела лічыць прафесійным мастаком.

— Займаючыся дызайнам, інтэр'ерам, працуючы са шклом і тынкоўкай, спрабуючы сябе ў іншых накірунках дэкаратыўна-прыкладнога мастацтва, я быццам выпрабавала сябе. Было такое адчуванне, што на мне праводзіцца нейкі эксперымент выпрабавання мяне як фізічнага матэрыялу жыцця, — гаворыць Дзіяна.

А я тым часам углядаюся ў яе карціны, развешаныя ў галерэі «Універсітэт культуры». Вось іх назвы: «Дзіўнае, пераходнае», «Інтэлектуалы», «Пачатак новай эры», «Паліглоты», «Паэтычны хізм»... Калі вы падумалі, што «Паліглоты» і «Інтэлектуалы» — гэта партрэты альбо выявы знаўцаў замежных моў і інжынераў ці іншага кшталту інтэлектуалаў-мысляроў, то вы памыляецеся. За назвамі — колеры ў сваіх памкненнях да судакранання з жывой прыродай, колеры ў атмасферы ветру і неспакою. Мне здаецца, што дрэвы і кветкі, неба і зямля, сонца і месяц сутыкаюцца ў сваіх супрацьлеглых жаданнях. А як вынік — народжаныя мастаком думкі вырываюцца ў поле нашых уяўленняў і філасофскіх разваг пра жыццё і смерць, пра ўладу і бяссілле. Пра моц і знямогу... Тонкія рухі, тонкія дотыкі, тонкае выкладанне, здавалася б, тых фарб і адценняў, што не могуць супадаць... У карцінах Дзіяны Каласовіч спрачаюцца не толькі сюжэты як галоўныя складнікі яе прыдумак. У палотнах мастачкі спрачаюцца колеры, якія імкнуцца спасцігнуць сутнасць чалавечага мыслення. Так, колеры ўмешваюцца ў нашу свядомасць і, магчыма, нават разбураюць нешта з ранейшых уяўленняў.

Блукаючы, літаральна вандруючы па выставе Дзіяны, сярод яе фарбаў і колераў, я мала думаў пра кампазіцыю, традыцыі вучнёўства, звязаныя з засваеннем класічнага малюнка. Хаця гэты прафесіяналізм, безумоўна, прысутнічае ў пошуках таленавітага творцы ў кожнай з яе работ паасобку. Ды маю ўвагу займалі развагі пра сілу той іскры, што энергетычным выбухам асвятляла мысларства мастачкі.

— У выбары жанраў я сябе не абмяжоўваю, — гаворыць Дзіяна. — Зараз захапілася партрэтам. Але пакуль што асцярожна стаўлюся да таго, каб

«Дзівоснае, што пераходзіць у ліловы».

знаёміць з работамі такога кшталту публіку. Магчыма, з часам адчую, што пройдзены і ў гэтым накірунку варты шлях. Тады адкрыюся, пагляджу, як рэагуе публіка... Але і ў партрэце — я гэта адчуваю сэрцам — прыхаваны мае эмоцыі на тым ці іншым адрэзку часу... Мне складана вылучыць, каго і што я болей за ўсё люблю. ў мастацтве, якія майстры пераварочваюць маю свядомасць так, што адчуваеш сябе ў бясконцай касмічнай прасторы. Дарэчы, без усялякага спадзявання на спакойнае прыязмлненне... Але я пільна ўглядаюся ў еўрапейскае мастацтва. Мне цікаваць колеры Сярэднявечча. Я люблю многія еўрапейскія музеі і галерэі, люблю туды наведвацца не адзін раз. І разам з тым я пазбягаю рэалізму ў прымітыўным яго асэнсаванні... Хаця тое, што напісана на маіх палотнах, — таксама

рэалізм. Толькі ў іншым вымярэнні. Я болей размаўляю колерам і формай, перспектыва застаецца на другім плане...

І гэтая размова Дзіяны Каласовіч з гледзачом уражае, прыцягвае ўвагу, прымушае весці з мастачкай дыскусію. Часам, магчыма, дыскусію, якая падводзіць да пэўных спрэчак. Але гэта ні ў якім разе не прыніжае, не можа прыніжаць ступень цікаўнасці і захаплення тымі здзяйсненнямі, што ажывіў талент Дзіяны Каласовіч.

..Мне давалося разам з Дзіянай пабываць у майстэрні другога таленавітага творцы — жывапісца, графіка, скульптара Каміля Камала. Трэба было бачыць, якімі вачыма глядзела Дзіяна на работы Камала!.. Пасля папрасіў яе выказацца, адказаць на пытанне, што ж вынесла яна з тае сустрэчы. І вось што пачуў у адказ:

— Так, нечаканае знаёмства з творчасцю Каміля Камала, як, відаць, і любая першая сустрэча такога кшталту, мела спонтанны характар. Я ледзьве паспявала ахапіць позіркам скульптуру, жывапіс... Мне яшчэ цікавілі яго інструменты, яго фарбы... Аглядала сцены, столь... Гэта ж не проста частка майстэрні, не толькі яе гісторыя, а яшчэ — і частка душы мастака... Увесь час імкнулася выхапіць дэталі. Ці — наадварот: хацелася захапіцца позіркам за дэталі... І нават цяжка было ўдзельнічаць у размове з мастаком. Хацелася ж толькі слухаць, толькі насычацца ўсёй прасторай. І адначасова — вывучаць далей, выбіраць для сябе нешта галоўнае, самае істотнае... Пагадзіцеся, жывапіс — далікатная прастора. І ён вельмі тонкі для эстэтычнага ўсведамлення. Ёсць у фарбах свая музыка. І ў работах Каміля Камала гэта выяўляецца напоўніцу.

Чамусьці мне верыцца ў вялікую будучыню мастачкі Дзіяны Каласовіч. Пра гэта мы гаварылі і з вядомым знаўцам сучаснага выяўленчага мастацтва Алай Зміёвай, вопыт якой па адкрыцці мастакоў дазваляе ўмацоўваць давер, перакананасць. Але тут справа, відаць, нават не ў словах, не ў іх няхай сабе і аўтарытэтай вазе, справа — у тых мастацкіх дзях-асэнсаваннях рэчаіснасці,

«Касачы».

«Паліглоты».

з якімі выпраўляецца ў вялікую бясконцаю дарогу таленавіты і арыгінальны творца Дзіяна Каласовіч. Зусім не збіраюся і не хачу параўноўваць яе ўласныя памкненні, сённяшні творчы выбар з манерай іншых сапраўдных мастакоў пісаць жыццё. Бо калі мастацтва сапраўднае, то яно хутчэй за ўсё арыгінальнае і непараўнальнае ні з кім і ні з чым. Іначай — паўторы, другаснасць, няхай сабе і з доляй прафесіяналізму і майстэрства... Пра гэта ўжо пасля сустрэчы казаў і сам Каміль Камал. Казаў менавіта пасля, без прысутнасці мастачкі, асэнсаваўшы сваю сустрэчу з работамі Дзіяны, а не адразу... Што таксама мае формулу праўдзівасці.

І напрыканцы нашай размовы — яшчэ адна «формула» ад Дзіяны Каласовіч: «Мяне не вабяць кароткатэрміновыя, хуткія позірккі... Мая прырода — гэта праца на перспектыву, увасабленне жаданняў зазірнуць за далягляды...». Застаецца ў такім разе пажадаць таленавітаму, шчыраму ў сваіх поглядах на жыццё і мастацтва чалавеку вялікіх перспектыв і вялікіх здзяйсненняў. ■

«Інтэлектуалы».